

Concept

Datum: 13 augustus 2014

Opsteller: 5.1.2.e Woo

Vorige bespreking: Collegevergadering juli

Notitie herbeoordeling metam-natrium

Betreft:

1. Informeren en consulteren van het College naar aanleiding van de herbeoordeling metam-natrium op risico's voor omwonenden (met name kinderen) conform artikel 44 van Verordening gewas.
2. Voorstel voor aanpassing schorsingsbesluit art 71 metam-natrium.

Aanleiding:

Op basis van een advies van de Gezondheidsraad (29 januari 2014) heeft het Ctgb begin 2014 besloten om alle Nederlandse toelatingen aan de hand van nieuwe beschikbare modellen te beoordelen op risico's voor omwonenden van landbouwpercelen. Daarnaast hebben LTO en de toelatinghouders naar aanleiding van een incident met een grondontsmettingsmiddel op basis van metam-natrium voorgesteld om, onder andere, een bufferzone van 7.5 meter op te nemen op het etiket van middelen met metam-natrium om de blootstelling voor omwonenden te verminderen. Naar aanleiding van dit voorstel heeft het Ctgb een verkennende studie uitgevoerd aangaande het risico voor omwonenden van middelen op basis van metam-natrium.

Uit deze verkennende studie bleek dat de toelatingen op basis van metam-natrium waarschijnlijk een ernstig risico inhouden voor met name omwonende kinderen. Handelend hiernaar heeft het College (C264.1.5) besloten om een herbeoordeling onder artikel 44 van de Verordening te starten. Omdat op dat moment geen signalen waren dat middelen op basis van metam-natrium in de zomermaanden zouden worden toegepast, gaf dit het Ctgb genoeg armslag voor juridische en bestuurlijke besluitvorming gericht op gebruik in het najaarsseizoen. De Staatssecretaris is hierover per brief door het Ctgb geïnformeerd (6 mei 2014, bijlage I).

Het gebruik van metam-natrium is gebonden aan een meldingsplicht. Uit signalen van de NVWA (waar het voorgenomen gebruik gemeld moet worden) bleek dat middelen op basis van metam-natrium wel degelijk in de zomermaanden zouden worden toegepast. Hierop heeft het College besloten om een noodmaatregel te nemen (28 mei 2014), conform artikel 71 van de Verordening. Dit houdt in dat het Ctgb alle toelatingen op basis van metam-natrium per direct heeft geschorst en haar besluit heeft voorgelegd aan de Europese Commissie, welke de Nederlandse notificatie op dit moment nog in beraad heeft.

Het instellen van de Artikel 71 noodmaatregel heeft niet betekend dat de herbeoordeling conform artikel 44 is komen te vervallen. Conform afspraak heeft de toelatinghouder van de moedertoelating (Taminco) vóór 1 juli aanvullende gegevens aangeleverd en is het Ctgb, in afstemming met zonaal rapporteur België, gestart met de herbeoordeling van metam-natrium op het onderdeel risico's voor omwonenden. België dient op grond van de Verordening zijn volledige beoordeling vóór 1 juli 2016 te hebben afgerond.

Politieke context

Na een uitzending van Zembla op 21 november 2013 heeft dit politieke aandacht gekregen en dit resulteerde in schriftelijke Kamervragen, een debat op 19 februari jl. en een VAO op 19 maart jl. Naar aanleiding hiervan is één motie betreffende metam-natrium (27858-252) aangenomen en één motie betreffende metam-natrium (27858-257) aangehouden (bijlage II).

Onder andere naar aanleiding van brief van het Ctgb (6 mei 2014) waarin de herbeoordeling conform artikel 44 wordt aangekondigd, heeft een bestuurlijk overleg plaatsgevonden tussen de staatssecretaris, NVWA en Ctgb (23 mei 2014). Tijdens dit overleg is afgesproken dat het Ctgb een herbeoordeling, conform artikel 44, zal starten met 15 augustus 2014 als uiterste datum voor een Ctgb oordeel, mits de toelatinghouder de gegevens op dit aspect vóór juli beschikbaar stelt. Daarnaast is afgesproken dat het Ctgb haar beoordeling zal afstemmen met België (zonaal rapporteur).

Bovenstaande afspraken staan in de brief die de staatssecretaris naar de Kamer heeft gestuurd (27 mei 2014, bijlage III). Hierin is tevens beschreven dat het instellen van noodmaatregelen, conform artikel 71, tot de mogelijkheden van het Ctgb behoort.

Over het besluit van het Ctgb een noodmaatregel te treffen is twee keer bestuurlijk overleg geweest tussen staatssecretaris, Ctgb, Nefyto, LTO en Plantum. In dit overleg is uitleg gegeven over de achtergrond van de maatregel en is gesproken over de te hanteren tijdlijnen.

Stofdossier en middeldossier

In januari 2010 is door de Europese Commissie (EC) besloten om metam-natrium niet op te nemen in de Europese lijst van toegelaten werkzame stoffen (Annex I van de Richtlijn 91/414). De redenen hiervoor waren met name dat het dossier onvolledig was waardoor risico's niet uitgesloten konden worden. Wel heeft de EU vrijstellingen verleend voor landen waar de stof metam-natrium in bepaalde toepassingen onmisbaar was. De essential use toelatingen zijn ook toegekend in Nederland. Er zijn 3 middelen op de markt met deze essential use toelating:

- Nemasol (Taminco) - moedertoelating,
- Monam cleanstart (Certis) – afgeleide van Nemasol
- Monam (Certis) – afgeleide van Nemasol

In 2012 is op basis van een aangevuld Europees dossier, waarvan de wetenschappelijke onderbouwing met studies is aangevuld, metam-natrium als werkzame stof in Europa opnieuw goedgekeurd door de Europese Commissie. In deze stofbeoordeling is het risico voor omwonenden niet meegenomen.

De Nederlandse toelatingen op basis van de essential use vrijstelling van de EU expireren per 1 januari 2015. De herregistratie op basis van de (nieuwe) stoftoelating is uiterlijk voorzien in juni 2016. Doordat de EU stofplaatsing niet aansluit op de essential use toelating zit er een discrepantie in de expiratiedatum van de middelen en de herregistratiedatum van de middelen.

Voor de herregistratie van de moedertoelating Nemasol is bij België een vrijwillige zonale aanvraag ingediend onder het overgangsrecht van de Gewasverordening. Nederland is hierbij aangemerkt als CMS.

Herbeoordeling

Conform afspraak heeft de toelatinghouder eind juni gegevens aangeleverd voor de herbeoordeling conform artikel 44. Door middel van een nieuw nationaal addendum in het

aanvraagdossier heeft de toelatinghouder een risicobeoordeling op 'resident exposure' uitgevoerd. Ctgb heeft deze gegevens in afstemming met België beoordeeld. In bijlage IV zijn de gegevens met bijbehorende risicobeoordeling van de toelatinghouder weergegeven met hierbij de afgestemde beoordeling van Ctgb en België.

Op 25 juni heeft de toelatinghouder haar gegevens aangeleverd bij het Ctgb. Omdat op basis van deze informatie geen veilig gebruik was te identificeren, heeft de toelatinghouder op verzoek van het Ctgb op 23 juli aanvullende informatie aangeleverd (Links et al. 2006). Op 28 juli heeft de toelatinghouder op verzoek van het Ctgb nog 2 aanvullende kasstudies (Wiseman et al. 2014a en 2014b) toegezonden. België heeft voorts nog een studie gebruikt (met Nederland gedeeld) afkomstig uit het Dazomet dossier waar België ook zRMS voor is (Thouvenin 2012a). Dazomet is evenals metam-natrium een MITC releaser.

Voornaamste bevindingen

- De risicobeoordeling voor omwonenden is opgenomen in het nationaal addendum. Aangezien dit geen nationaal specifiek aspect is hoort dit onderdeel te zijn van de 'core assessment'. In afstemming met België is overeengekomen om dit nu als een gezamenlijke beoordeling België-Nederland uit te voeren. België als zRMS, Nederland als de lidstaat die artikel 71 heeft toegepast.
- De toelatinghouder stelt in het NL nationaal addendum een alternatieve AOEL van 0.0135 mg/day voor. Deze aanpassing van de AOEL door de toelatinghouder is niet acceptabel aangezien binnen de EU een AOEL voor metam-natrium van 0.004 mg/day is afgesproken. Aanpassingen van dergelijke grenswaarden dienen dan ook op Commissie/EFSA niveau te worden genomen en op stofniveau. In de 'core assessment' wordt door de toelatinghouder wél de EU overeengekomen AOEL gehanteerd.
- Op basis van het dossier en de later aangeleverde studies kan een afname in MITC worden berekend van recht naast de kas tot verder weg van de kas. Op basis van deze afname is een bufferzone af te leiden.

Omdat beide kasstudies op dezelfde type grond zijn uitgevoerd, de distributie van MITC sterk afhankelijk is van de samenstelling van de bodem en de uitkomsten van de 2 kasstudies niet geheel in lijn zijn met de uitkomsten van de Links et al. (2006) studie, zijn Ctgb en België overeengekomen om een conservatieve bufferzone aan te houden.

- RMS België stelt voor om een bufferzone te hanteren van 150 meter met als voorwaarde bedekking van het behandelde perceel door middel van folie. Dit voorstel is gebaseerd op een studie uit het dazomet dossier (Thouvenin 2012a) welke niet voor het metam-natrium dossier bij het Ctgb is aangeleverd. Omdat dazomet een MITC vormende stof is, en in de risicobeoordeling voor omwonenden van metam-natrium met name wordt gekeken naar de risico's van het vrijkomende MITC, is deze studie zeker bruikbaar voor het metam-natrium dossier. Ondanks dat het dazomet-dossier niet in Nederland is ingediend, gaat het Ctgb akkoord met een dergelijke geharmoniseerde benadering van MITC-vormende stoffen.
Op basis van alle beschikbare studies samen en de beschreven onzekerheden, wordt een bufferzone van 150 meter met afdekking voorgesteld.
- Omdat de dazomet-studie (Thouvenin 2012a) alleen een veilig gebruik voor maximaal 1 hectare laat zien, zal ook de restrictie worden gehanteerd van een maximale toepassing van 1 hectare. Hierbij dient een minimale afstand van 150 meter aangehouden te worden tot het volgend behandeld veld.
- Als afdekking dient VIF (virtually impermeable film) afdekking te worden gebruikt. Deze folie (minstens 80% reductie) heeft hierbij de voorkeur boven andere folies (bv

polyethylene ca. 50% reductie). Op basis van de aangeleverde studies en openbare literatuur wordt een afdekkingsperiode van minimaal 10 dagen voorgesteld.

- De beschikbare blootstellingsstudies zijn allemaal uitgevoerd met inbrenging op 20 cm diepte. Dit betekent dat deze 20 cm ook als toepassingsvoorwaarde te worden gehanteerd. In het huidig gebruiksvoorschrift is opgenomen dat het product op 10 cm diepte moet worden ingebracht.

Conclusie

Voorgesteld wordt om gebruik van metam-natrium (middel: Nemasol) toe te staan met de volgende restricties naast het bestaande gebruiksvoorschrift:

- Aanhouden van een bufferzone van 150 meter tot woningen en de kadastrale grens van woningen en overige verblijfsplaatsen waar mensen langere tijd verblijven, zoals winkels, bedrijven en kantoren én
- Afdekking van het perceel direct na behandeling voor minstens 10 dagen met VIF (virtually impermeable film) én
- Inbrengen op tenminste 20 cm diepte én
- Maximaal te behandelen areaal van 1 hectare, met minimaal 150 meter afstand tussen behandelde velden

Besluit

Deze maatregelen zullen worden ingesteld in de vorm van een aanpassing van het eerdere artikel 71 besluit, waarbij de schorsing wordt opgeheven en (tevens conform artikel 71) beschermingsmaatregelen worden ingesteld.

Bijlage I – Brief van het Ctgb aan de Staatssecretaris van Economische Zaken

Aan de Staatssecretaris van het Ministerie Economische Zaken
T.a.v. mw. S.A.M. Dijkma
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Briefnummer 201404300218
Behandeld door
Telefoonnummer
Datum 6 mei 2014
Betreft Risico's van metam-natrium voor omwonenden

Geachte mevrouw Dijkma,

In 2011 is de Gezondheidsraad gevraagd advies uit te brengen over de vraag of omwonenden van landbouwpercelen gezondheidsrisico's lopen als gevolg van toepassing van gewasbeschermingsmiddelen. Tevens is gevraagd te kijken naar de beoordelingsmethodiek waarmee risico's voor omwonenden in kaart worden gebracht. Tot op heden werd het risico voor omwonenden van kassen expliciet beoordeeld, maar bij andere toepassingen volstond een indirecte beoordeling omdat verondersteld werd dat de risicobeoordeling voor toepassers, werkers en omstanders ook de risicobeoordeling voor omwonenden in voldoende mate met zich meeneemt. De Gezondheidsraad heeft echter geadviseerd aanvullende modellen te gebruiken specifiek voor de risicobeoordeling voor omwonenden. Het College heeft op basis van dit advies besloten dat de huidige toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen in Nederland zullen worden beoordeeld of ze een acceptabel risico voor omwonenden met zich meebrengen.

Een van de stoffen waar maatschappelijke bezorgdheid is m.b.t. het risico van omwonenden, is metam-natrium. Metam-natrium is een werkzame stof dat, anders dan de meeste andere werkzame stoffen, in de grond wordt omgezet in een gas. Naar aanleiding van een incident hebben LTO en Nefyto per brief in februari 2014 voorgesteld, onder andere, een bufferzone van 7.5 meter op te nemen op het etiket van middelen met metam-natrium om de blootstelling voor omwonenden te verminderen. Naar aanleiding van deze brief en het gezondheidsraadadvies voor omwonenden, heeft het Ctgb een verkennende studie uitgevoerd aangaande het risico voor omwonenden van middelen op basis van metam-natrium bij het gebruik buiten kassen.

De Gezondheidsraad heeft geadviseerd de modellen van Duitsland en Verenigd Koninkrijk te hanteren voor de vaststelling van het risico voor omwonenden. Deze modellen zijn zeer geschikt voor vloeistoffen en poedervormige gewasbeschermingsmiddelen, wat meer dan 90% van de middelen omvat. Echter, toepassing van metam-natrium resulteert in de gasvormige stof MITC. De beschikbare modellen zijn niet geschikt voor gasvormige stoffen omdat zij het risico kunnen onderschatten. Om het risico voor toepassers, werkers, omstanders en omwonenden accuraat te kunnen vaststellen is het daarom voor gasvormige stoffen noodzakelijk om veldstudies te leveren in het middel- en stofdossier.

Er zijn voor metam-natrium meerdere van dergelijke studies beschikbaar in het Europese stofdossier van 2012. Op basis van deze veldstudies is in de uitgevoerde verkennende studie geconcludeerd dat een risico voor omwonende kinderen niet kan worden uitgesloten. Één van de mogelijke risicobeperkende maatregelen is het toepassen van een bufferzone. Echter, op basis van het huidige stofdossier kan er geen betrouwbare bufferzone worden vastgesteld. De huidige inschatting is dat de veilige grens voor kinderen zou kunnen worden overschreden zelfs indien een bufferzone van 100-150 meter wordt aangehouden.

In 2010 is metam-natrium door de Europese Commissie (EC) verboden, vanwege de onvolledigheid van gegevens in het toelatingsdossier, waardoor onacceptabele risico's voor mens, dier en milieu niet konden worden uitgesloten. Er geldt een uitzondering (genaamd "essential use") voor landen die konden aantonen dat het gebruik van de stof 'onmisbaar' was, voor de duur van vier jaren¹. Ook in Nederland mag de stof nog gebruikt worden onder strikte voorwaarden. De 'essential use' voor metam-natrium eindigt per 1 januari 2015. In 2012 is de werkzame stof metam-natrium in Europa opnieuw goedgekeurd op grond van de Verordening gewasbeschermingsmiddelen (VO-gwb), een aangevuld gegevensdossier en na beoordeling door EFSA, met strenge toelatingsvoorwaarden (maximaal 1x per 3 jaren toepassen met een dosering van maximaal 300 l/ha). Nu de werkzame stof is goedgekeurd, kan de toelatinghouder een aanvraag voor een nieuwe nationale toelating van een middel op basis van metam-natrium indienen. In België zal naar verwachting een toelating worden aangevraagd in juli 2014. Als de beoordeling tot een Belgische toelating leidt, worden in het kader van zonale beoordeling en wederzijdse erkenning de lidstaten van dezelfde zone, waaronder Nederland, vervolgens geacht ook een toelatingsbesluit te nemen, eventueel met aanvullende mitigerende maatregelen. Nederland is bij de herbeoordeling nauw betrokken, als zogenaamd 'concerned member state'.

Metam-natrium wordt met name gebruikt als grondontsmettingsmiddel, en het is met name deze toepassing die leidt tot blootstelling daar aan omwonenden. Aangezien grondontsmettingsmiddelen in de zomermaanden niet of nauwelijks worden toegepast, heeft het College besloten om niet per direct noodmaatregelen te treffen, maar voor alle middelen op basis van metam-natrium een herbeoordelingstraject te starten (conform artikel 44 van de gewasbeschermingsverordening). Pas half september zullen grondontsmettingsmiddelen weer worden ingezet voor het najaarsseizoen en daarom krijgen de toelatinghouders de gelegenheid nieuwe informatie in te dienen via dit traject. Besluitvorming over de middelen op basis van metam-natrium zal plaatsvinden vóór de start van de najaarstoepassing van metam-natrium. Indien de herbeoordeling onder artikel 44 niet tijdig leidt tot besluitvorming vanwege procedurele oorzaken, heeft het College altijd nog de mogelijkheid noodmaatregelen in te zetten indien de noodzaak hiervan is vastgesteld (conform artikel 71 van de gewasbeschermingsverordening). De Europese Commissie zal worden geïnformeerd over de nationale herbeoordeling van metam-natrium voor omwonenden, en worden gevraagd om eveneens een Europees traject te starten.

Hoogachtend,

De voorzitter van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden,

Ir. J.F. de Leeuw

¹ Een dergelijke beschikking houdt in dat een definitief niet op bijlage I van de oude gewasbeschermingsrichtlijn opgenomen werkzame stof (in dit geval metam-natrium) onder strikte voorwaarden voor noodzakelijk gebruik in een specifieke teelt van een specifieke lidstaat in een gewasbeschermingsmiddel mag worden toegelaten.

Bijlage II - Moties

27858- 252 MOTIE VAN HET LID DIK-FABER

Voorgesteld 12 maart 2014

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat er duurzame alternatieven zijn voor het gebruik van de grondontsmetter metam-natrium in de bollenteelt;

overwegende dat deze alternatieven nog onvoldoende in beeld zijn gebracht en er verder enkele beleidsmatige belemmeringen in het GLB zijn voor het gebruik van aaltjesbestrijdende gewassen;

verzoekt de regering, samen met de sector de verschillende alternatieven voor het gebruik van metam-natrium in beeld te brengen en beleidsmatige belemmeringen voor het gebruik van deze alternatieven te inventariseren, en de Kamer hierover voor 1 mei te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

Dik-Faber

27858-257 GEWIJZIGDE MOTIE VAN HET LID OUWEHAND TER VERVANGING VAN DIE GEDRUKT ONDER NR. 244

Voorgesteld 18 maart 2014

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat metam-natrium al sinds 1991 op de lijst staat van te saneren stoffen van de Nederlandse regering vanwege het gevaar van dit middel voor de volksgezondheid, flora en fauna;

constaterende dat metam-natrium in veel Europese landen verboden is maar dat het in Nederland met de huidige toelating nog tot eind 2014 gebruikt mag worden;

overwegende dat omwonenden en passanten een groot risico lopen op gezondheidsschade door het gebruik van metam-natrium, getuige de ernstige incidenten die zich de afgelopen tijd hebben voorgedaan;

verzoekt de regering, de huidige toelating voor metam-natrium niet te verlengen en geen nieuwe toelating voor metam-natrium meer af te geven,

en gaat over tot de orde van de dag.

Ouwehand

Bijlage III - BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Geachte Voorzitter,

Met deze brief kom ik tegemoet aan de toezeggingen die ik u deed in mijn antwoorden op 3 februari 2014 op Kamervragen over metam-natrium (Kamerstukken 2013/14-nr. 1108) en naar aanleiding van de motie Dik-Faber (Kamerstukken II 2013/14, 27858, nr.252), waarin de regering verzocht wordt samen met de sector de verschillende alternatieven voor het gebruik van metam-natrium in beeld te brengen en beleidsmatige belemmeringen voor het gebruik van deze alternatieven te inventariseren en de Kamer hierover te informeren vóór 1 mei 2014. De werkzame stof metam-natrium wordt gebruikt in natte grondontsmettingsmiddelen. Daarvan zijn in Nederland drie middelen toegelaten. Deze worden voornamelijk gebruikt om nematoden ('aaltjes') in de grond te bestrijden, om de teelt van o.a. poot aardappelen, bollen en vermeerderingsgewassen te beschermen.

1. Toelatingssituatie metam-natrium

Essential use-toelating metam-natrium

In 2010 is metam-natrium door de Europese Commissie (EC) niet goedgekeurd, vanwege de onvolledigheid van gegevens in het toelatingsdossier waardoor onacceptabele risico's voor mens, dier en milieu niet konden worden uitgesloten. Er geldt een uitzondering (genaamd 'essential use') voor landen die kunnen aantonen dat het gebruik van de stof 'onmisbaar' is, voor de duur van vier jaren². Ook in Nederland mag de stof nog gebruikt worden onder strikte voorwaarden. Er is een meldplicht, die inhoudt dat het perceel wordt aangemeld voor een grondontsmetting; er wordt dan door de NVWA nagegaan of het bewuste perceel de afgelopen vier jaren nog niet is ontsmet. De 'essential use' voor metam-natrium eindigt per 1 januari 2015. De afgelopen jaren (2008 – 2012) werd jaarlijks circa 5500 hectare grond met metam-natrium ontsmet. In het voorjaar (voor een gewas staat) wordt circa een derde ontsmet en in het najaar 3000 ha (na verwijdering van het gewas).

Vrijstelling

Op dit moment lopen geen vrijstellingen van metam-natrium conform artikel 53 van de Verordening (EG) Nr. 1107/2009³ (VO-gwb) en artikel 38 van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden. De afgelopen jaren zijn zeer beperkt vrijstellingen verleend voor het gebruik van metam-natrium in de bloembollenteelt bij de aanwezigheid van het stengelaaltje (*Ditylenchus dipsaci*). Dit is een quarantaine-organisme dat volgens Europese fytosanitaire wetgeving niet verspreid mag worden. Via deze vrijstelling mocht het middel één maal extra worden toegepast binnen 5 jaar, uitsluitend op besmette percelen (in 2013 op 8,6 hectare).

Nieuwe Europese goedkeuring

In 2012 is de werkzame stof metam-natrium in Europa opnieuw goedgekeurd op grond van de VO-gwb op basis van een aangevuld gegevensdossier en na beoordeling door European Food Safety Authority, EFSA, met strenge toelatingsvoorwaarden (maximaal 1x per 3 jaren toepassen met een dosering van maximaal 300 l/ha). Nu de werkzame stof is goedgekeurd, kan de toelatinghouder een aanvraag voor een nieuwe nationale toelating van een middel op basis van metam-natrium indienen. In België zal een toelating worden aangevraagd in juni 2014. België treedt op als rapporterend lidstaat en doet de primaire beoordeling voor de Europese centrale zone. Nederland is bij de herbeoordeling nauw betrokken, als zogenaamd 'concerned member state' aangezien voor

² Een dergelijke beschikking houdt in dat een definitief niet op bijlage I van de oude gewasbeschermingsrichtlijn opgenomen werkzame stof (in dit geval metam-natrium) onder strikte voorwaarden voor noodzakelijk gebruik in een specifieke teelt van een specifieke lidstaat in een gewasbeschermingsmiddel mag worden toegelaten.

³ Verordening (EG) Nr. 1107/2009 van het Europese Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad (Pb EU 2009. L 309).

Nederland ook een toelating is aangevraagd. Als de beoordeling tot een Belgische toelating leidt, worden in het kader van zonale beoordeling de lidstaten van dezelfde zone, waaronder Nederland, vervolgens geacht het middel ook toe te laten. Hierbij kan het Ctgb beperkende maatregelen opleggen, zoals een toepassingsvrije zone, rekening houdend met nationaal specifieke landbouwkundige omstandigheden (art. 36, VO-gwb).

2. Besluit vermindering blootstelling metam-natrium

In mijn antwoorden op Kamervragen over metam-natrium (Kamerstukken 2013/14-nr. 1108) heb ik aangegeven de zorgen van omwonenden over metam-natrium serieus te nemen en heb ik uw Kamer toegezegd dat ik de blootstelling van omwonenden aan metam-natrium wil beperken. Hierover is een aantal maal overleg gevoerd met LTO, de toelatinghouders en met het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Verschillende opties voor de beperking van de blootstelling van omwonenden zijn aan de orde geweest. Eén van de opties was een door de sector voorgestelde beperkte bufferzone tussen het toepassingsgebied van metam-natrium en plaatsen waar mensen verblijven, zoals woningen en scholen. Naar aanleiding van dit voorstel en naar aanleiding van het kabinetsbesluit over het Gezondheidsraadadvies over gewasbeschermingsmiddelen en omwonenden van 18 februari 2014 (TK brief 27858 nr 230), heeft het Ctgb een verkennende studie op basis van het EU-stofdossier van 2012 en de veldstudies die daarin zijn opgenomen uitgevoerd, aangaande het risico voor omwonenden van middelen op basis van metam-natrium. Hieruit concludeert het Ctgb dat een risico voor omwonende kinderen niet kan worden uitgesloten. De huidige inschatting is dat de veilige grens voor kinderen kan worden overschreden zelfs indien een bufferzone van 100-150 meter wordt aangehouden. De conclusie van het Ctgb is als bijlage 1 bij deze brief gevoegd.

Het Ctgb geeft in zijn brief aan:

“Metam-natrium wordt met name gebruikt als grondontsmettingsmiddel, en het is met name deze toepassing die leidt tot blootstelling aan omwonenden. Het College heeft, op basis van de verkennende studie, besloten om voor alle middelen op basis van metam-natrium een herbeoordelingstraject te starten, conform artikel 44 van de gewasbeschermingsverordening. De toelatinghouders krijgen de gelegenheid nieuwe informatie in te dienen in dit herbeoordelingstraject. Het merendeel van het gebruik van metam-natrium vindt plaats in het najaar.

Indien de herbeoordeling onder artikel 44 niet afgerond is voor het eerstvolgende moment dat het middel in Nederland gebruikt gaat worden, heeft het College de mogelijkheid noodmaatregelen in te zetten indien de noodzaak hiervan is vastgesteld (conform artikel 71 van de gewasbeschermingsverordening). Het (voorgenomen) gebruik van metam-natrium moet door de gebruiker per perceel worden gemeld aan de NVWA, hetgeen betekent dat het Ctgb weet wanneer het middel gebruikt gaat worden. Mocht dat plaatsvinden vóór de herbeoordeling afgerond is, dan zal door het College tot een maatregel op grond van art. 71 worden besloten.”

Ik neem met instemming kennis van het feit dat het Ctgb heeft besloten een herbeoordeling te starten van middelen met de werkzame stof metam-natrium op het aspect risico's voor omwonenden. Het Ctgb zal mij hierover vóór de najaarstoepassingen van metam-natrium duidelijkheid verschaffen. Ik verwacht hun oordeel uiterlijk 15 augustus 2014, mits de gegevens op dit aspect voor juni door de toelatinghouder beschikbaar worden gesteld aan het Ctgb. In dat kader heb ik het Ctgb tevens verzocht te bewerkstelligen dat metam-natrium als grondontsmettingsmiddel ook per direct niet meer gebruikt zal worden. Zodra een melding voor voorgenomen gebruik van metam-natrium binnenkomt, dan gaat het Ctgb over tot treffen van de noodmaatregel. Dit betekent dat er een tijdelijk moratorium op het gebruik van metam-natrium wordt ingesteld tot aan de uitkomst van de herbeoordeling.

Bij de herbeoordeling zal het Ctgb nauw samenwerken met de Belgische toelatingsautoriteit, die voor metam-natrium leidend is in de middelenbeoordeling (rapporterend lidstaat in de zone). Op basis van wetenschappelijke studies (bijvoorbeeld via de studies die in België zullen worden aangeleverd bij de toelatingsaanvraag) zullen de risico's van het gebruik van metam-natrium voor omwonenden in beeld gebracht worden.

Voor de sector is dit direct ingaande moratorium van metam-natrium een betekenisvol besluit. Het overgrote deel van de behandelingen op de percelen met de meest behandelde gewassen (bloembollen (tulp, narcis, hyacint), aardbei en aardappelen) kan volgens de sector worden uitgesteld tot ná het besluit inzake de herbeoordeling van het Ctgb. Ondanks dat blijft er een aantal tientallen hectare over waar een probleem voor de sector overblijft (aarbeiplantenteelt), omdat uitstel van ontsmetting niet mogelijk is en omdat er ook geen alternatieven voor ontsmetting met metam-natrium zijn. Inundatie (onder water zetten van een besmet perceel) kan niet, omdat de teelt plaatsvindt in het zuiden van het land waar het grondwater niet hoog genoeg staat. Met name daar waar het quarantaine-nematoden betreft, zal dit een probleem voor de export opleveren.

Echter, het niet kunnen uitsluiten van een gezondheidsrisico voor omwonenden (met name kinderen), heeft mij ervan overtuigd de toepassing van de stof als 'essential use' niet te continueren.

Ik zal in elk geval tot aan de uitkomst van de herbeoordeling door het Ctgb geen vrijstelling op basis van artikel 38 verlenen voor toepassing van metam-natrium.

Voor de goede orde meld ik u dat ik – conform de Verordening gewasbeschermingsmiddelen - andere EU-lidstaten en de Europese Commissie (EC) in kennis zal stellen van de genomen maatregelen en de (wetenschappelijke) onderbouwing daarvan, waarna de EC een onderzoek zal instellen. Ook de andere lidstaten zullen dan hun toelatingen op het risico voor omwonenden herbeoordelen.

Met bovengenoemde maatregelen beoog ik tegemoet te komen aan de beperking van risico's van de grondontsmetting met metam-natrium voor omwonenden.

3. Motie Dik-Faber: alternatieven voor metam-natrium

De motie Dik-Faber verzoekt de regering om samen met de sector de verschillende alternatieven voor het gebruik van metam-natrium in beeld te brengen en beleidsmatige belemmeringen voor het gebruik van deze alternatieven te inventariseren en de Kamer te informeren.

De sector (LTO en Plantum) heeft mogelijke alternatieven in beeld gebracht. Met name voor het aardappelcysteeltje in aardappelen en Pratylenchusnematoden in lelies (en een aantal andere teelten) zijn er alternatieven als nematodenbestrijders inzetbaar vanaf circa 2015: afrikaantjes (Tagetes) en raketblad als vanggewas voor de schadelijke nematoden. De voorwaarde die de sector daarbij heeft aangegeven is dat deze kunnen dienen als Ecological Focus Area (EFA), licht bemest mogen worden en dat beperkte onkruidbestrijding met herbiciden mogelijk is. Ik ben vanuit een positieve grondhouding bereid samen met de sector te kijken naar de mogelijkheden, waarbij het voor mij van belang is dat het passend te maken is in de EU-regeling voor de vergroening van het GLB. Ik pak dit op zeer korte termijn op en zal u daarover berichten.

Voor de bestrijding van knolcyperus, en de bestrijding van nematoden in aardbeien, de groenteteelt, uien, vaste planten, bodemschimmels en nematoden in de bloembollen en bolbloemeteelt zijn vooralsnog alternatieven zeer beperkt inzetbaar. Samen met de sector ga ik op korte termijn bepalen op welke wijze we een versnelling van het gebruik van alternatieven voor metam-natrium kunnen bevorderen zodat op middenlange termijn vanaf 2015 – 2016 de resultaten kunnen worden toegepast.

4. Slot

Tot slot meld ik u dat het kabinet in haar brief van 18 februari 2014 (Kamerstuk 27858 nr 230) – naast een blootstellingsonderzoek - reeds een breder herbeoordelingstraject van gewasbeschermingsmiddelen op het aspect omwonenden heeft aangekondigd. Het feit dat omwonenden en agrariërs, ondanks het zorgvuldige toelatingsbeleid van gewasbeschermingsmiddelen, toch mogelijk risico's zouden kunnen lopen, dient volgens het kabinet goed onderzocht te worden. De huidige toelatingen zullen door het Ctgb aanvullend beoordeeld worden met behulp van twee reeds bestaande methodieken voor omwonenden (uit Verenigd Koninkrijk en Duitsland), te beginnen met de middelen die in de bollenteelt en fruitboomgaarden worden gebruikt, waarna middelen voor andere intensieve teelten zullen volgen. Daarmee zullen dan de risico's beoordeeld worden voor alle omwonenden.

Ik zal u op de hoogte houden van beide herbeoordelingstrajecten door het Ctgb.

(w.g.) Sharon A.M. Dijkma
Staatssecretaris van Economische Zaken

